

Maris Sants, teologisk student og "erkediakon" i den lutherske kirken i Latvia

Et svar på Kristi kjærlighet

-Vårt mål er ikke å ansette flest mulig diakoner i vår kirke, men å hjelpe alle diakonene vi faktisk har i å utøve diakoni, sier stud. theol. Maris Sants fra Riga.

-Alle kristne er diakoner, sier han. -Vårt fremste ønske er å gjengjelde Kristi kjærlighet.

Av Leif Kjell Askeland

-Vi har 50 år bak oss uten mulighet for organisert kirkeliv. Vi er en kirke uten tradisjoner, sier Maris Sants. Samtidig røper han med sitt engasjement og sine fortellinger at han tilhører en kirke full av engasjement. Ikke bare med ord, men i handling.

-Det er mange diakonale aktiviteter lokalt i den lutherske kirken i Latvia. Hvert sted gjør sine erfaringer.

Sants og de mange som sammen med ham brenner for diakonien, har ikke store ressurser å spille på i sitt nestekjærlighetsarbeid. Få eller ingen har noen faglig bakgrunn.

-Vi står på bar bakke. Det eneste vi har er våre to tomme hender, bønner og Gud som står bak oss i arbeidet.

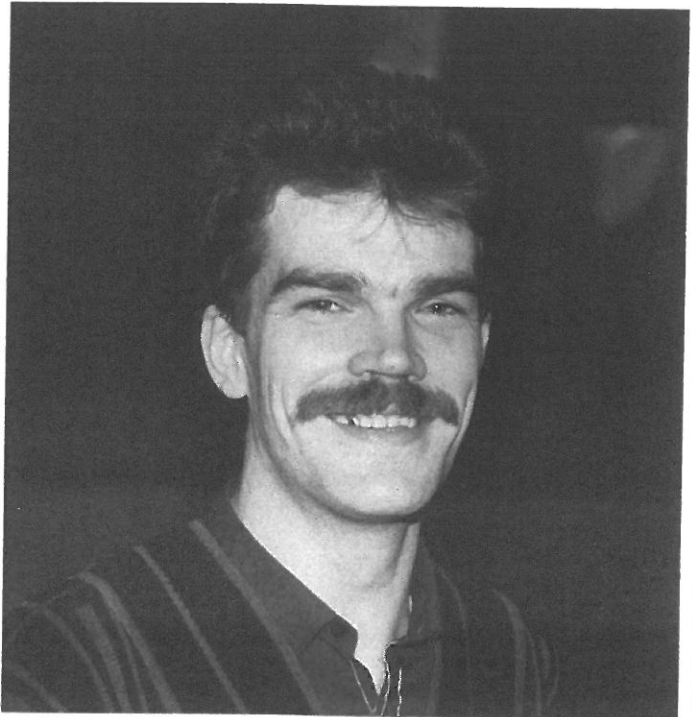
Ble kristen som 21 åring

Perestroikaen hadde begynt. Året var 1988. Likevel var det fortsatt farlig å la seg døpe. Maris og presten var alene i en privat leilighet. De tok ingen unødige sjanser.

-Jeg hadde lenge følt at det var noe galt med den ateistiske tenkemåten jeg ble oppdradd til. Jeg var spørrende til kommunistpartiet - dets rolle og oppslutning. Jeg forsto heller ikke hvorfor min mor var aktiv medlem til tross for at tre av besteforeldrene mine ble drept under Stalin, forteller Maris Sants.

Han mener det ikke lå tvang bak morens engasjement. Det var hennes valg. Og selv var han medlem i kommunistpartiets ungdomsorganisasjon.

- I Latvia tvinges vi kristne til hele tiden å være våkne. Vi er på et vanskelig sted til i en vanskelig tid, sier Maris Sants fra Riga.



- For meg så alt galt ut. Maris Sants husker tilbake til en vinter de hørte på en utenlandsk radiosending. Selv om de ikke skjønnte språket, stusset de over det de hørte.

- Det var en slik glad sang. Noe lignende hadde vi aldri hørt før. Men siden har jeg forstått at det vi hørte var julesanger.

Prosjekt

Maris Sants var i Norge i mars som en del av et prosjektsamarbeid mellom Kirkens Nødhjelp, Norsk misjon i Øst, Norsk Diakonihøgskole, Diakonforbundet og Diakonhjemmets høgskolesenter. Målet er å bistå den Lutherske kirke i Latvia med oppbyggingen av en livskraftig diakoni. Fra Diakonhjemmet har førsteamanuensis Alf B. Oftestad bidratt med gjesteforelesninger, og Den teologiske høgskolen er aktiv i et program med utveksling, studieopphold og hospitantplasser i diakonutdanningen.

-Jeg har ønsket å studere strukturen i norsk diakoni, sier Sants. Til tross for alt han mener han har lært, er det lite han kan bruke direkte hjemme i Latvia.

-Det er som med en blomst. Den kan ikke kuttes av og tas med. Men jeg har fått mye

innsikt i hvordan vi kan stille våre egne blomster og få dem til å gro.

Sants viker ikke til side for også å trekke frem det han finner som dårlig eller lite effektivt «gartnerarbeid» i Norge. Vi går ikke alltid rett på målet, mener han.

- Det har vært interessant å se hvordan folk arbeider, og hva som vokser opp som resultater av diakonien, sier Sants. Men han finner deler av diakonien svært sekulær.

- Noe av det jeg har sett, har fått en avstand til kirken som gjør det til rent sosialt arbeid, hevder han.

- I Latvia tvinges vi kristne til hele tiden å være våkne. Vi er på et vanskelig sted til i en vanskelig tid.

Åndelige impulser fra Norge

Maris vurderer kontakten med Norge meget høyt, og lar det skinne gjennom at Den lutherske kirke i Latvia gjerne går til Tyskland når det skal bygges struktur, men vender seg til Norge for å få åndelige impulser.

- Vi trenger en diakoni som ikke bare læres, men forkynnes. Det er viktig for oss

(forts s. 6)

virkelighet, som de forsøker å legge premisser for fra sine skrivebord.

- I arbeidet med kirkens diakoni oppdager vi snart at de svar som tåler møtet med levende mennesker, forutsetter innlevelse varme, oppriktighet og akseptering. Svar uten disse forutsetningene blir logikk og teologisk geometri, hevder Jan Olav Røed, og minner om at ingen kan forske seg frem til disse personlige forutsetningene.

- Innlevelse, åpenhet og akseptering gis til dem som møter menneskers virkelighet og våger å ta imot.



Dosent Einar Vetvik, Diaforsk (t.h.) var ekstern veileder for Jan Olav Røeds (t.v.) hovedfagsoppgave.

- Kanskje er det de som på grunn av sitt avvik er blitt stigmatisert og i praksis mindre verdifulle i samfunnets øyne, som bør stå diakoniens hjerte nærmest. «Disse mine minste små», siterer Røed.

Frihet til å velge oppgaver

- Hvilke råd vil du gi nyutdannede diakoner med visjoner for de «minste små»? De kan ikke vente stor oppslutning om sine prioriteringer?

- For den som har visjoner, vilje og «guts», er mulighetene til stede. Soknediakonstillinger i Den norske kirke gir stor frihet til valg av arbeidsoppgaver og muligheter for å forme stillingen selv. I praksis ligger utfordringene like mye hos diakonene som hos prester og i menigheten, sier Røed. Han legger likevel ikke skjul på at undersøkelsen bekrefter det flere diakoner har erfart. Det er en tyngre oppgave å mobilisere menigheten i en prioritering av de minst «verdige trengende».

- Diakoni er et spennende felt å gå inn i. Undersøkelsen blant landets sokneprester bekrefter også at man ikke kan regne med å møte klare og entydige forventninger i menigheten, i hvert fall ikke fra prestene, avslutter Jan Olav Røed.

- Diakoni er ikke bare hjelp til nødstedte, det er også forkynnelse av evangeliet og formidling av tilgivelse. Dette har vi glemt i den lutherske kirke, sier Sants som selv har opplevd hvor riktig det er å gi anledning til skriftemål og nattverd på sykehuset hvor han arbeider.

Flytter æren til oss selv

- Forkynner vi ikke Jesus som frelser, flytter vi herligheten og æren fra Ham til oss selv og vår diakonale gjerning. Gjennom syndstilgivelsen går æren tilbake til Ham, som er den eneste som kan tilgi synd.

- Forkynner vi Kristus gjennom vårt arbeid, herliggjøres hans navn. Når vi hjelper mennesker til å be, flyttes oppmerksomheten fra oss til Ham. Vi blir tjenere og instrumenter for det som er Hans gjerning, sier Maris Sants.

Hvem skal kirken rette seg mot?

Et spørsmål i undersøkelsen har vakt debatt: Hvilke grupper i samfunnet mener du diakonien skal engasjere seg i forhold til? Fra en oppstilling av 16 ulike grupper eller kategorier skulle sokneprestene velge ut de fem de ville prioritere høyest. Her kom sørgende, ensomme og eldre i en klasse for seg. De ble prioritert av 73-63% av dem som svarte. Nederst kom mennesker med psykiske problemer, handikappede, nyfattede/gjeldsofre og uteliggere med fra 14 til 4%.

Både den kristne dagsavisen Vårt Land, Røed og Einar Vetvik måtte tåle kritikk i en rekke leserinnlegg etter et oppslag om dette i avisen. Der gikk Røed sammen med sin veileder Vetvik ut med påstander om sprik mellom prestenes prioritering og Bibelens syn.

«Verdige trengende»

- Jesus var blant samfunnets utgrupper og brydde seg særlig om dem andre overså. Vår tids menighetsdiakoni vil prioritere dem som er å betrakte som mer «verdige trengende», hevdet Røed ifølge avisen.

Jan Olav Røed presiserer at «verdige trengende» fra hans side er mer å betrakte som sosiologisk begrep, en betegnelse på dem som mer eller mindre uforskyldt trenger andres omsorg: sørgende, ensomme og eldre. Mennesker i livssituasjoner vi alle kan komme i.

- Det ante meg at prestenes prioritering var som de viste seg å være. Men jeg synes det er trist at det er slik, sier Røed som reiste en viktig debatt om hvem kirken bør prioritere i sitt diakonale arbeid.

De «minste små»

Det at disse gruppene prioriteres høyest av landets sokneprester ser Røed problematisk i forhold til kristendommens egenart.

- Man kan spørre seg om det ikke ligger en risiko i at en diakoni som prioriterer den jevne mann og kvinne, kan komme til å miste en viktig del av sitt særpreg. Kristendommens egenart er å oppsøke dem som er utenfor, de marginaliserte, de som ingen bryr seg om.

Røed reflekterer over om man derfor skulle skille mellom et «diakonalt sinnelag» som et humanistisk ideal og en diakoni som en mer kvalifisert og spesialisert del av kirkens virksomhet.

(Fra side 11)

i Latvia å få del i en diakoni som er så sterkt forankret i Guds Ord som det vi får fra dere, sier Maris Sants, og nevner spesielt Alf B. Oftestads bidrag.

Skriftemål

Maris Sants er egentlig teologistudent. Men han er også sykehusprest og samtidig øverste ansvarlige for utviklingen av diakonien i en kirke som har mer eller mindre aktiv oppslutning fra 25% av Latvias 3 millioner innbyggere. Han er ikke alene som arbeidende student. Samtlige av hans medstudenter gjør prestetjeneste ved siden av studiene.

Litt av tiden i Norge ble derfor viet teologistudiet og hans diplomoppgave om skriftemålet. Sants ser en nær sammenheng til sitt diakonale engasjement.